

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

19 december 2017

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**over de implementering van een gezamenlijke
strategie om glyfosaat te verbieden**

(ingediend door de heer Daniel Senesael,
mevrouw Fabienne Winckel
en de heer Jean-Marc Delizée)

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

19 décembre 2017

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

**visant à mettre en œuvre une stratégie
concertée de suppression du glyphosate**

(déposée par M. Daniel Senesael,
Mme Fabienne Winckel
et M. Jean-Marc Delizée)

N-VA	:	Nieuw-Vlaamse Alliantie
PS	:	Parti Socialiste
MR	:	Mouvement Réformateur
CD&V	:	Christen-Democratisch en Vlaams
Open Vld	:	Open Vlaamse liberalen en democraten
sp.a	:	socialistische partij anders
Ecolo-Groen	:	Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
cdH	:	centre démocrate Humaniste
VB	:	Vlaams Belang
PTB-GO!	:	Parti du Travail de Belgique – Gauche d'Ouverture
DéFI	:	Démocrate Fédéraliste Indépendant
PP	:	Parti Populaire
Vuye&Wouters	:	Vuye&Wouters

Afkortingen bij de nummering van de publicaties:

DOC 54 0000/000: Parlementair document van de 54e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
 QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden
 CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag
 CRABV: Beknopt Verslag
 CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)

PLEN: Plenum
 COM: Commissievergadering
 MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)

Abréviations dans la numérotation des publications:

DOC 54 0000/000: Document parlementaire de la 54e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif
 QRVA: Questions et Réponses écrites
 CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral
 CRABV: Compte Rendu Analytique
 CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)
 PLEN: Séance plénière
 COM: Réunion de commission
 MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

Bestellingen:
 Natieplein 2
 1008 Brussel
 Tel.: 02/ 549 81 60
 Fax: 02/549 82 74
 www.dekamer.be
 e-mail: publicaties@dekamer.be

De publicaties worden uitsluitend gedrukt op FSC gecertificeerd papier

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

Commandes:
 Place de la Nation 2
 1008 Bruxelles
 Tél.: 02/ 549 81 60
 Fax: 02/549 82 74
 www.lachambre.be
 courriel: publications@lachambre.be

Les publications sont imprimées exclusivement sur du papier certifié FSC

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Op 27 november 2017 hebben de 28 in een beroepscommissie vertegenwoordigde EU-lidstaten beslist dat de vergunning voor glyfosaat voor vijf jaar wordt hernieuwd. Deze beslissing zet kwaad bloed bij veel burgers en richt om meer dan één reden veel schade aan.

Eerst en vooral staat ze haaks op het voorzorgsbeginsel, volgens hetwelk de overheden het nodige moeten doen om de bevolking te beschermen wanneer ernstige twijfels rijzen over de gevaarlijkheid van een stof. In dat verband moet erop worden gewezen dat deze wereldwijd best verkochte onkruidverdelger door het Internationaal Agentschap voor Kankeronderzoek (IARC), het gespecialiseerde agentschap van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), als “waarschijnlijk kankerverwekkend” wordt aangemerkt.

Hoewel de Europese Autoriteit voor voedselveiligheid (EFSA) en het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) tot andere bevindingen kwamen, konden die de bezorgdheid niet wegnemen. De vertrouwelijke documenten van de *Monsanto Papers* hebben immers onthuld dat wetenschappelijke gegevens werden gemanipuleerd om de indruk te wekken dat glyfosaat niet schadelijk is voor de gezondheid van de mens. De controverse rond glyfosaat heeft tevens aan het licht gebracht dat de EFSA afhankelijk is van gegevens die door de producenten worden gefilterd en aangeleverd.

Bovendien is de beslissing van 27 november 2017 in strijd met de resolutie die het Europees Parlement op 24 oktober 2017 heeft aangenomen. Deze resolutie behelst een geleidelijk glyfosaatverbod, in combinatie met onmiddellijk ingaande restrictieve maatregelen voor particuliere gebruikers en openbare ruimten.

Voorts gaat deze beslissing in tegen het breed gedragen “Europees burgerinitiatief”, een rechtsgeldige petitie die door meer dan 1 miljoen burgers werd ondertekend. Zij verzoeken de Europese Commissie wetgevend op te treden om glyfosaat te verbieden en doelstellingen te bepalen om het gebruik van pesticiden terug te dringen. Ook willen zij dat de homologatieprocedure met betrekking tot deze producten wordt hervormd.

Gelet op de ongunstige gevolgen van de verlenging van de vergunning voor glyfosaat voor een periode van vijf jaar pleiten de indieners van dit voorstel van resolutie voor een strategie waarbij glyfosaat geleidelijk uit de markt zou worden genomen zonder die termijn van

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

Le 27 novembre 2017, les 28 États membres de l’UE, réunis dans un comité d’appel, ont décidé de renouveler l’autorisation du glyphosate pour une durée de cinq ans. Cette décision, qui a choqué de nombreux citoyens, est, en effet, dommageable à plus d’un titre.

Tout d’abord, elle est contraire au principe de précaution, qui impose aux autorités publiques de prendre les mesures nécessaires pour protéger la population quand des doutes sérieux existent quant à la dangerosité d’une substance. À cet égard, il convient de rappeler qu’en mai 2015, le Centre international de recherche sur le cancer (CIRC), l’agence spécialisée de l’Organisation mondiale de la santé (OMS), a classifié l’herbicide le plus vendu au monde de “cancérogène probable”.

La conclusion différente à laquelle sont arrivées l’Autorité européenne de sécurité des aliments (EFSA) et l’Agence européenne des produits chimiques (ECHA) n’a pas permis de lever les inquiétudes tant celle-ci est entachée par les révélations des “*Monsanto Papers*” – ces documents confidentiels mettant au jour des manipulations de données scientifiques afin de présenter le glyphosate comme inoffensif pour la santé humaine. Les polémiques entourant le glyphosate ont également mis en lumière la dépendance de l’EFSA aux données sélectionnées et fournies par les industriels.

Ensuite, la décision de 27 novembre 2017 est en contradiction avec la résolution adoptée, le 24 octobre 2017, par le Parlement européen, qui prévoit l’interdiction progressive du glyphosate, assortie de mesures de restrictions immédiates pour les particuliers et les espaces publics.

Enfin, cette décision vient contrecarrer la large mobilisation citoyenne autour de l’“Initiative citoyenne européenne”, une pétition à valeur juridique, qui a dépassé le million de signataires. Ces derniers demandent à la Commission de légiférer pour interdire le glyphosate et de fixer des objectifs de réduction de l’usage des pesticides, mais aussi d’engager une réforme de la procédure de leur homologation.

Face au caractère dommageable du renouvellement du glyphosate pour une période de cinq ans, les auteurs de la présente proposition de résolution demandent une stratégie de suppression progressive du glyphosate, sans attendre le délai de cinq ans, à l’expiration duquel

vijf jaar af te wachten. Na afloop van die termijn zou een eventuele verlenging van de vergunning hoe dan ook niet tegen dezelfde voorwaarden kunnen worden overwogen.

Om dat verbod in de praktijk te kunnen brengen, moet België samenwerken met de andere landen die tegen glyfosaat gekant zijn. Dat “verbond” van lidstaten zou in de eerste plaats middelen moeten vrijmaken voor onderzoek naar en de ontwikkeling van onschadelijke alternatieven, zodat de landbouwers hun activiteiten kunnen voortzetten zonder de nadelige gevolgen van het gebruik van deze onkruidverdelger te ondergaan. In dat opzicht is nauw overleg met de landbouworganisaties noodzakelijk om het mogelijke economische nadeel van een onvoldoende overlegd uitstapplan te beperken.

Vervolgens moeten de in dat verbond verenigde lidstaten het op de markt brengen en het gebruik van glyfosaat voor landbouwdoeleinden op hun grondgebied verbieden binnen uiterlijk drie jaar. Uitgaande van het voorzorgsbeginsel kan die politieke bereidheid afdoend worden gestaafd met de beslissing die het Internationaal Agentschap voor Kankeronderzoek (IARC) in maart 2015 heeft genomen om glyfosaat te classificeren als “waarschijnlijk kankerverwekkend”.

Ten slotte is het gebruik van glyfosaat door particulieren nu verboden in de drie gewesten van het land, terwijl het product nog steeds in de handel verkrijgbaar is. Aan deze hypocrisie moet een einde worden gemaakt door de verkoop van glyfosaat aan particulieren voor niet-professioneel gebruik onverwijld te verbieden.

Al die aspecten in acht genomen mag er dus niet de minste dubbelzinnigheid bestaan omtrent de politieke bereidheid om in België een strategie uit te stippelen die een totaalverbod op glyfosaat beoogt.

Die ondubbelzinnigheid moet dan ook blijken op juridisch vlak, door de voorhanden zijnde middelen aan te wenden om de beslissing tot verlenging aan te vechten bij het Hof van Justitie van de Europese Unie.

la question d'un renouvellement de la licence ne peut, quoi qu'il en soit, se reposer dans les mêmes conditions.

Afin de concrétiser cette interdiction, la Belgique doit coopérer avec les autres États membres opposés au glyphosate. Cette “coalition” d’États membres devrait en premier lieu allouer des moyens à la recherche et au développement d’alternatives inoffensives pour permettre aux agriculteurs de poursuivre leurs activités sans subir les effets nocifs de l’utilisation de cet herbicide. À cet égard, une étroite concertation avec les organisations représentantes des agriculteurs s’impose afin de limiter le préjudice économique qu’un plan de sortie insuffisamment concerté pourrait produire.

Ensuite, cette coalition d’États membres doit interdire la mise sur le marché et l’utilisation de glyphosate à usage agricole sur leur territoire au plus tard dans trois ans. Cette volonté politique trouve un fondement suffisant, eu égard au principe de précaution, dans la décision adoptée, en mars 2015, par le Centre international de recherche sur le cancer (CIRC) de classer le glyphosate comme “probablement cancérigène”.

Enfin, l’usage du glyphosate par les particuliers est maintenant prohibé dans les trois Régions du pays, tandis qu’on trouve toujours l’herbicide disponible à la vente. Il convient de mettre fin à cette hypocrisie et, pour ce faire, d’interdire immédiatement la vente du glyphosate aux particuliers pour les usages non professionnels.

Au regard de ces éléments, il ne peut donc y avoir aucune ambiguïté dans la volonté politique de parvenir, en Belgique, à une stratégie de suppression totale du glyphosate.

Cette absence d’ambiguïté doit dès lors également se manifester sur le plan juridique, en utilisant les moyens disponibles pour contester la décision de renouvellement devant la Cour de Justice de l’Union européenne.

Daniel SENESAEL (PS)
Fabienne WINCKEL (PS)
Jean-Marc DELIZÉE (PS)

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

DE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS,

A. gelet op de beslissing van 27 november 2017, genomen met een kleine meerderheid van de EU-lidstaten, om de vergunning voor glyfosaat met vijf jaar te verlengen;

B. overwegende dat België naar aanleiding van die stemming heeft gepleit voor een plan om glyfosaat te bannen en alternatieven voor de landbouw te ontwikkelen;

C. overwegende dat het als gevolg van die stemming noodzakelijk is overleg aan te vatten met de andere lidstaten die willen evolueren naar een verbod op glyfosaat, teneinde alternatieve oplossingen te zoeken;

D. gelet op de verklaring van de president van de Franse Republiek, de heer Macron, die de Franse regering heeft verzocht de nodige maatregelen te nemen om het gebruik van glyfosaat in Frankrijk te verbieden zodra alternatieve oplossingen zijn gevonden en uiterlijk over drie jaar;

E. gelet op uitvoeringsverordening (EU) 2017/2324 van de Europese Commissie van 12 december 2017 tot verlenging van de goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen, en tot wijziging van de bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011 van de Commissie, die op 15 december 2017 in het *Publicatieblad van de Europese Unie* is bekendgemaakt;

F. gelet op Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 betreffende het op de markt brengen van gewasbeschermingsmiddelen en tot intrekking van de Richtlijnen 79/117/EEG en 91/414/EEG van de Raad, die bepaalt: "In het bijzonder worden de lidstaten er niet van weerhouden het voorzorgsbeginsel toe te passen wanneer er wetenschappelijk gezien onzekerheid bestaat over de risico's voor de gezondheid van mensen en dieren of voor het milieu van de op hun grondgebied toe te laten gewasbeschermingsmiddelen" (art. 1, 4.);

G. gelet op artikel 263 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), ingevolge waarvan de lidstaten bij het Hof van Justitie van de Europese Unie een beroep tot vernietiging van een handeling van de Europese Commissie kunnen instellen

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

LA CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS,

A. vu la décision adoptée, le 27 novembre 2017, par une courte majorité d'États membres de l'Union européenne, de renouveler l'autorisation du glyphosate pour une durée de cinq ans;

B. considérant la position de la Belgique lors de ce vote, en faveur d'un plan de sortie du glyphosate et du développement d'alternatives pour l'agriculture;

C. considérant la nécessité, suite à ce vote, d'entamer une concertation avec les autres États membres désireux d'avancer vers une interdiction du glyphosate afin de rechercher des solutions alternatives;

D. considérant les déclarations du président de la République française, M. Macron, demandant au gouvernement français de prendre les dispositions nécessaires pour que l'utilisation du glyphosate soit interdite en France dès que des solutions alternatives auront été trouvées, et au plus tard dans trois ans;

E. considérant le Règlement d'exécution (UE) 2017/2324 de la Commission européenne du 12 décembre 2017 renouvelant l'approbation de la substance active «glyphosate» conformément au règlement (CE) n° 1107/2009 du Parlement européen et du Conseil concernant la mise sur le marché des produits phytopharmaceutiques et modifiant l'annexe du règlement d'exécution (UE) n° 540/2011 de la Commission, publié au *Journal officiel de l'Union européenne* le 15 décembre 2017;

F. considérant le Règlement (CE) n° 1107/2009 du Parlement européen et du Conseil du 21 octobre 2009 concernant la mise sur le marché des produits phytopharmaceutiques et abrogeant les directives 79/117/CEE et 91/414/CEE du Conseil, qui prévoit que "les États membres ne sont pas empêchés d'appliquer le principe de précaution lorsqu'il existe une incertitude scientifique quant aux risques concernant la santé humaine ou animale ou l'environnement que représentent les produits phytopharmaceutiques devant être autorisés sur leur territoire";

G. considérant l'article 263 du Traité sur le fonctionnement de l'Union européenne, lequel permet aux États membres de former, auprès de la Cour de Justice de l'Union européenne, un recours en annulation d'un acte de la Commission européenne pris en violation

wegens schending van wezenlijke vormvoorschriften, wegens schending van verdragsregels of van enige uitvoeringsregeling daarvan, of wegens misbruik van bevoegdheid;

H. gelet op de beslissing, in maart 2015, van het Internationaal Agentschap voor Kankeronderzoek (IARC) van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO), om glyfosaat te classificeren als “waarschijnlijk kanker-verwekkend” voor de mens” (Groep 2A);

I. overwegende dat bij gebrek aan wetenschappelijke consensus over het gevaar van glyfosaat het voorzorgs-beginsel moet worden toegepast;

J. gelet op de resolutie van het Europees Parlement van 24 oktober 2017 over de ontwerpuitvoeringsverorde-ning van de Commissie tot hernieuwde goedkeuring van de werkzame stof glyfosaat overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1107/2009 van het Europees Parlement en de Raad betreffende het op de markt brengen van gewas-beschermingsmiddelen, en tot wijziging van de bijlage bij Uitvoeringsverordening (EU) nr. 540/2011;

K. gelet op het Europese burgerinitiatief “Verbied glyfosaat en bescherm mens en milieu tegen giftige bestrijdingsmiddelen”, waarvoor meer dan 1 miljoen handtekeningen zijn verzameld;

L. gelet op het besluit van 10 november 2016 van de Brusselse Hoofdstedelijke regering dat het gebruik van pesticiden die glyfosaat bevatten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest verbiedt, op het besluit van 30 maart 2017 van de Waalse regering houdende een verbod op het gebruik van glyfosaat in gewasbescher-mingsmiddelen, op het besluit van 14 juli 2017 van de Vlaamse regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 15 maart 2013 houdende nadere regels inzake duurzaam gebruik van pesticiden in het Vlaamse Gewest voor niet-land- en tuinbouwactiviteiten en de opmaak van het Vlaams Actieplan Duurzaam Pesticidengebruik, alsook op de resolutie van het Waals Parlement “*visant à définir une stratégie de suppres-sion du glyphosate en Wallonie*”, aangenomen op 22 juni 2016;

VERZOEKT DE FEDERALE REGERING:

1. dit punt op de agenda van het volgende overleg-comité te plaatsen, teneinde samen met de gewesten een verbodsbeleid uit te stippelen inzake het land-bouwkundig gebruik van glyfosaat in België, zodra er onschadelijke alternatieven zijn gevonden en uiterlijk over drie jaar;

des formes substantielles, en violation des traités ou de toute règle de droit relative à leur application, ou pour détournement de pouvoir ;

H. considérant la décision, en mars 2015, du Centre international de recherche sur le cancer (CIRC) de l'Organisation mondiale de la Santé (OMS), de classer le glyphosate comme “probablement cancérigène” pour l'humain (groupe 2A);

I. considérant qu'à défaut de consensus scientifique concernant la dangerosité du glyphosate, il convient d'appliquer le principe de précaution;

J. considérant la résolution du Parlement européen du 24 octobre 2017 sur le projet de règlement d'exécution de la Commission portant renouvellement de l'approba-tion de la substance active glyphosate, conformément au règlement (CE) n° 1107/2009 du Parlement européen et du Conseil concernant la mise sur le marché des produits phytopharmaceutiques, et modifiant l'annexe du règlement d'exécution (UE) n° 540/20;

K. considérant l'Initiative citoyenne européenne “*Interdire le glyphosate et protéger la population et l'environnement contre les pesticides toxiques*”, qui a récolté plus d'un million de signatures;

L. considérant l'arrêté du gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale du 10 novembre 2016 interdisant l'utilisation de pesticides contenant du glyphosate en Région de Bruxelles-Capitale, l'arrêté du gouverne-ment wallon du 30 mars 2017 interdisant l'utilisation de produits phytopharmaceutiques contenant du glyphosate, l'arrêté du gouvernement flamand du 14 juillet 2017 modifiant l'arrêté du gouvernement fla-mand du 15 mars 2013 portant modalités relatives à l'utilisation durable des pesticides en Région flamande pour les activités non agricoles et non horticoles et à l'établissement du Plan d'Action flamand pour l'Utili-sation durable des Pesticides, ainsi que la résolution du Parlement wallon visant à définir une stratégie de suppression du glyphosate en Wallonie, adoptée le 22 juin 2016;

DEMANDE AU GOUVERNEMENT FÉDÉRAL:

1. d'inscrire ce point à l'ordre du jour du prochain comité de concertation afin de mettre en place, avec les Régions, une stratégie d'interdiction du glyphosate à usage agricole en Belgique dès que des alternatives inoffensives auront été trouvées, et au plus tard dans trois ans;

2. actief samen te werken met de lidstaten van de Europese Unie die werk wensen te maken van een strategie die leidt tot een verbod op glyfosaat op hun grondgebied, en die de nodige middelen willen samenbrengen voor het onderzoek naar en de ontwikkeling van alternatieven voor het gebruik van glyfosaat in de landbouw;

3. overleg te plegen met de representatieve landbouwersverenigingen om het economisch nadeel te beperken dat het gevolg zou zijn van een onvoldoende gecoördineerd glyfosaatuitstapplan en om de overschakeling op al bestaande alternatieven te bevorderen;

4. de verkoop van glyfosaathoudende onkruidverdelgers aan particulieren voor niet-professioneel gebruik onmiddellijk te verbieden.

5. uit naam van de Belgische Staat bij het Hof van Justitie van de Europese Unie een vordering in te stellen tot vernietiging, op grond van artikel 263 van het VWEU, van de beslissing tot verlenging van de vergunning voor glyfosaat.

4 december 2017

2. de collaborer activement avec les États membres de l'Union européenne souhaitant travailler à une stratégie d'interdiction du glyphosate sur leur territoire ainsi que de mettre en commun les moyens de recherche et développement nécessaires aux alternatives à l'utilisation agricole du glyphosate;

3. de se concerter avec les associations représentantes des agriculteurs afin de limiter le préjudice économique qu'un plan de sortie insuffisamment concerté pourrait produire et afin de favoriser la transmission d'alternatives déjà existantes;

4. d'interdire immédiatement la vente d'herbicides au glyphosate aux particuliers pour les usages non professionnels.

5. de saisir, au nom de l'État belge, la Cour de Justice de l'Union européenne en vue d'annuler, sur la base de l'article 263 du TFUE, la décision de renouvellement de l'autorisation du glyphosate.

4 décembre 2017

Daniel SENESAEL (PS)
Fabienne WINCKEL (PS)
Jean-Marc DELIZÉE (PS)